

WARTOŚĆ OCHRONY

ekosystemów morskich dla społeczeństwa

czyli ekonomiczna wycena oczyszczenia wraków na dnie Bałtyku

Według danych Biura Hydrograficznego Marynarki Wojennej w polskich obszarach morskich zalega ponad 415 wraków. Przyczynami zatonięcia jednostek pływających są m.in. wypadki, działania sił natury i operacje militarne. Okrety i statki, które spoczęły na dnie Bałtyku w ciągu ostatnich 200 lat, zwłaszcza te po konfliktach zbrojnych, mogą stanowić poważne zagrożenie dla ekosystemów morskich oraz społeczności zamieszkujących wybrzeże. Głównymi źródłami tych zagrożeń są: paliwo, oleje oraz inne substancje chemiczne zalegające w zbiornikach.

KOSZTY VS. KORZYŚCI

z realizacji programu oczyszczania wraków

CO TO ZNACZY?

W badaniu przeprowadzono analizę kosztów i korzyści (z punktu widzenia społeczeństwa Polski) programu prewencyjnego oczyszczenia wraków zatopionych w polskiej strefie Bałtyku z paliw i innych substancji niebezpiecznych.

Innymi słowy policzono koszty dla społeczeństwa przeprowadzenia takiego programu oraz policzono korzyści dla społeczeństwa wynikające z przeprowadzenia takiego programu, a następnie porównano, co jest większe: czy korzyści przewyższają koszty, czy na odwrót – to koszty przewyższają korzyści.

Takie porównanie pozwala ocenić, czy z ekonomicznego punktu widzenia taki program optaca się wprowadzać – to znaczy, czy program przyniesie więcej korzyści niż kosztów.

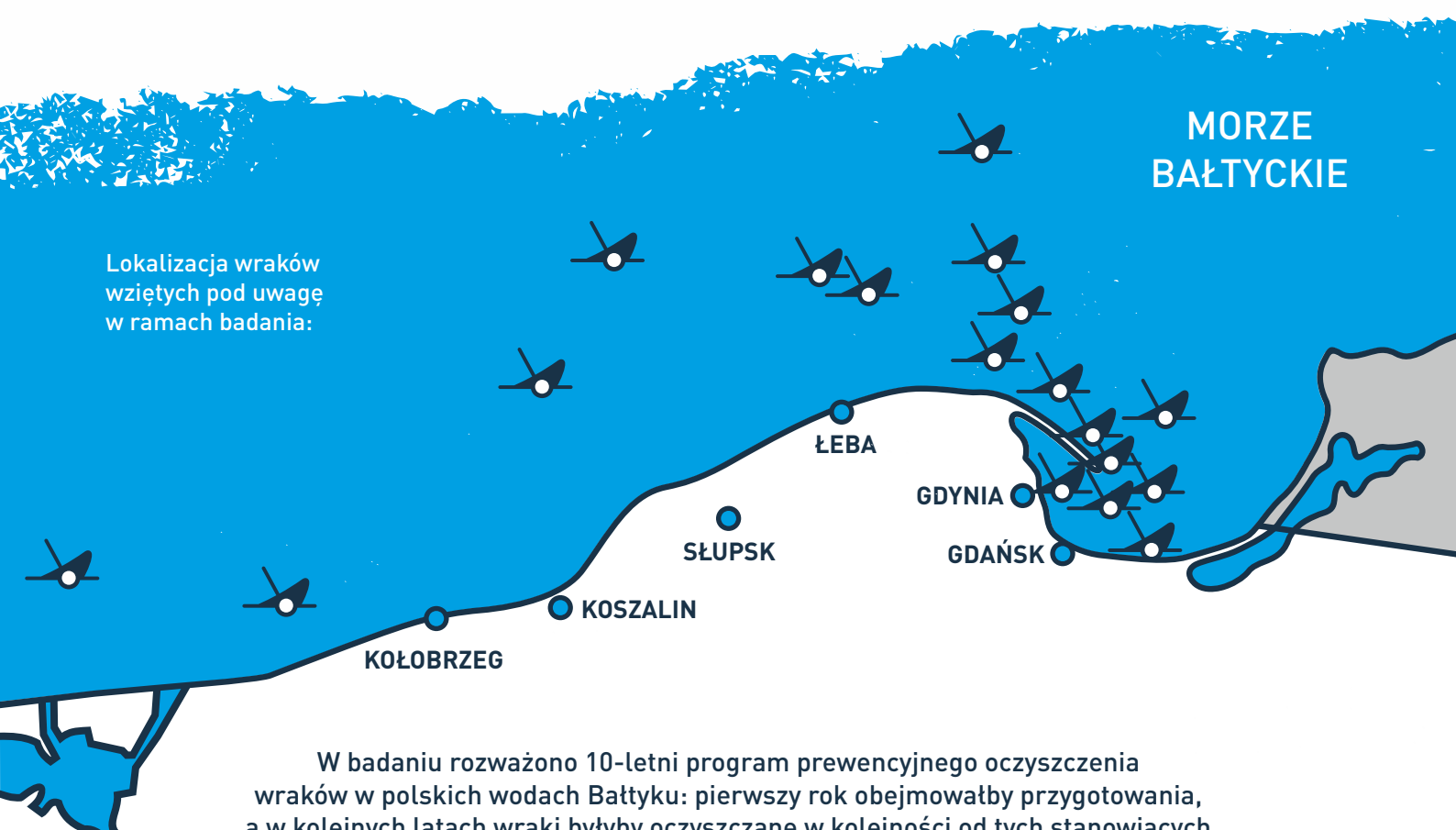

Program prewencyjnego oczyszczenia wraków z paliw i innych substancji niebezpiecznych

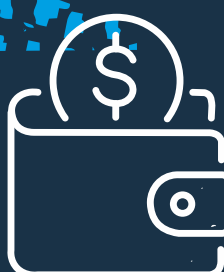
CO JEST WIĘKSZE?

Analiza dotyczyła tylko wraków potencjalnie szczególnie niebezpiecznych dla środowiska znajdujących się w polskich wodach Bałtyku. Na podstawie projektu realizowanego w latach 2019-2021 przez Instytut Morski w Gdańsku we współpracy z Fundacją MARE wytypowanych zostało 18 takich wraków. Wytypowane wraki wymagają przeprowadzenia dokładnych ocen ryzyka w celu weryfikacji zagrożenia wyciekami substancji niebezpiecznych.

Lokalizacja wraków wziętych pod uwagę w ramach badania:

W badaniu rozważono 10-letni program prewencyjnego oczyszczenia wraków w polskich wodach Bałtyku: pierwszy rok obejmowałby przygotowania, a w kolejnych latach wraki byłyby oczyszczane w kolejności od tych stanowiących największe ryzyko dla środowiska (maksymalnie dwa na rok).

KOSZTY PREWENCYJNEGO OCZYSZCZENIA WRAKÓW

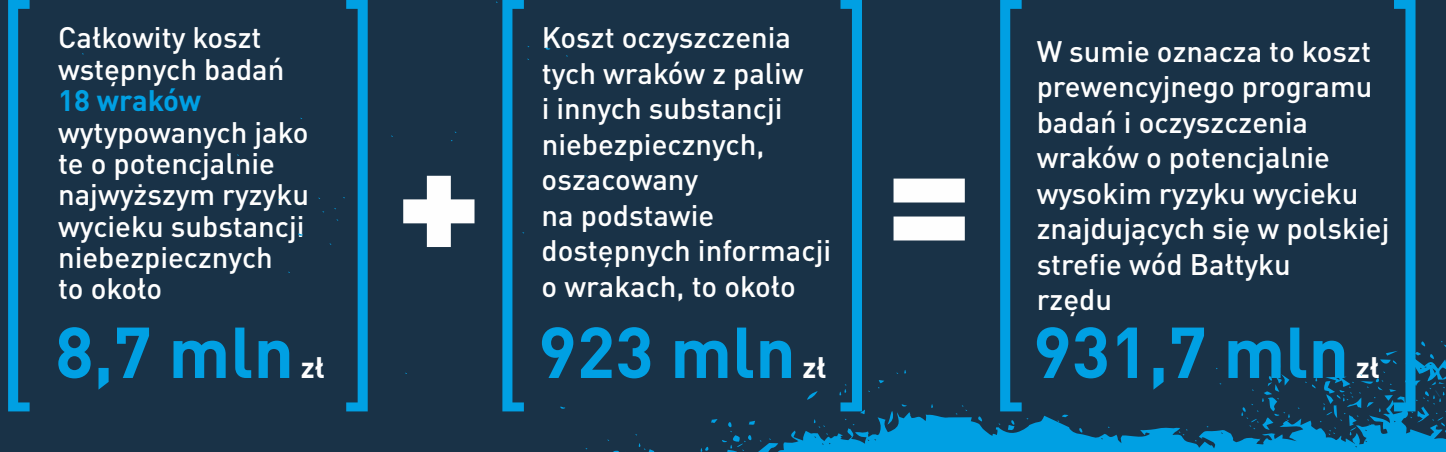
Koszty zostały przybliżone na podstawie cen rynkowych oraz archiwalnych danych o wrakach (ich typie, położeniu, zawartości paliwa i innych substancji niebezpiecznych, itd.).

Koszty zostały określone dla dwóch typów działań: [1] wstępne badania wraków (włączające w celu ich zbadania), [2] oczyszczenie wraków.

Oszacowania kosztów zostały przygotowane przez firmę **Profesea sp. z o.o.**

KORZYŚCI Z PREWENCYJNEGO OCZYSZCZENIA WRAKÓW

Oszacowanie korzyści dla społeczeństwa zostało wykonane w oparciu o dane z ankiety stosującej metodę wyceny warunkowej.*

Zapytano Polaków, ile byliby gotowi zapłacić za realizację tego programu w formie wyższych podatków (tzn. obowiązkowych opłat dla wszystkich mieszkańców Polski).

Obowiązkowa płatność (raz na rok przez 10 lat)

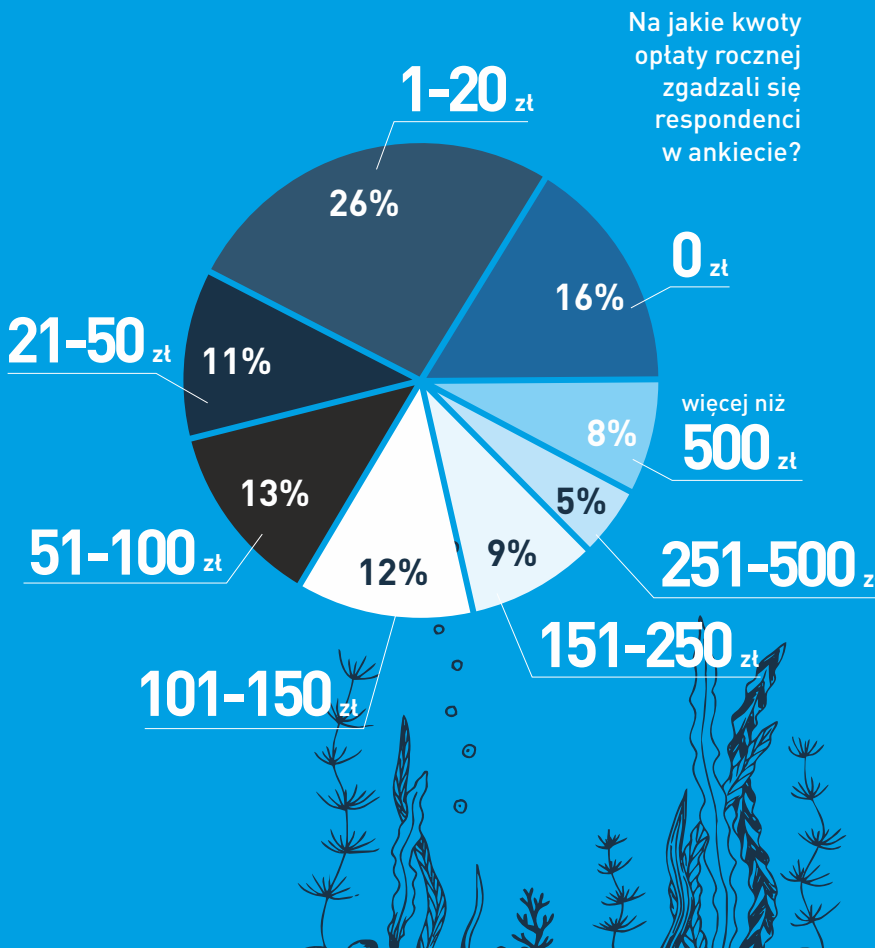

0 zł 1 zł 5 zł 10 zł ... 1000 zł więcej niż 1000 zł

Badanie miało miejsce w styczniu 2024 r. na reprezentatywnej próbie Polaków liczącej 3457 respondentów z całej Polski.

Z modeli ekonometrycznych obliczonych na podstawie zebranych danych wynika, że średnio Polak jest gotowy płacić około 100 zł rocznie na realizację tego programu. W ekonomii przyjmujemy, że to, ile ktoś jest gotowy maksymalnie zapłacić za jakieś dobro, wyraża wartość tego dobra dla tej osoby.

Gdy tę liczbę pomnożymy przez 10 lat trwania programu oraz przez wszystkich (ponad 30 mln) dorosłych mieszkańców Polski, otrzymujemy ponad 30 mld zł – ta kwota przybliża wartość programu prewencyjnego oczyszczenia wraków.

*WYCENA WARUNKOWA – CO TO JEST?

Wycena warunkowa to ekonomiczny sposób wyceny wartości dóbr i zasobów. Opiera się na ankietach i służy do szacowania w kwotach pieniężnych wartości dóbr/zasobów, które nie są sprzedawane na rynkach, a więc nie mają swojej ceny (tzw. dobra nierynkowe). Tą metodą można oszacować wartość takich dóbr/zasobów, jak czyste powietrze czy ochrona środowiska.

Zasoby tego typu zapewniają ludziom użyteczność (są zwykle pożądane), ale niekto mierzy ich wartość dla społeczeństwa. Np. ludziami korzyści z pięknego widoku na góry, ale nie widać, ile jest to warte. Ankiety wyceny warunkowej są jedną z technik wykorzystywanych do pomiaru takich wartości.

Po co mierzyć, ile takiego rodzaju zasoby są warte w kwotach pieniężnych? Wiele z tych zasobów kosztuje, choć nie płacimy za nie bezpośrednio. Np. ochrona zagrożonych gatunków kosztuje; zapewnienie szlaków turystycznych kosztuje. Jednostki odpowiedzialne za zapewnianie tych zasobów znają koszty ich zapewniania. Dzięki badaniom wyceny możemy poznać wartość korzyści z tych zasobów w kwotach pieniężnych. W efekcie polityka może opierać się na analizie kosztów i korzyści, aby alokować budżety w te zasoby, dla których korzyści dla społeczeństwa są większe niż koszty.

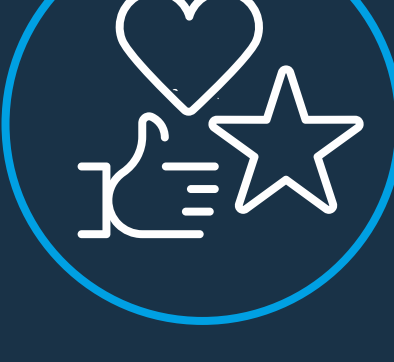
PORÓWNANIE KORZYŚCI I KOSZTÓW

30 mld zł jest zdecydowanie większe niż 931,7 mln zł

W przybliżeniu różnica między tymi kwotami to 29 mld zł.

29 mld zł tyle wynosi nadwyżka korzyści społecznych płynących z prewencyjnego programu oczyszczenia wraków ponad koszty jego realizacji.

Z tego badania wynika, że korzyści z realizacji tego programu przekraczają jego koszty.

Jest to silny ekonomiczny argument za realizacją wraków stanowiących zagrożenie dla środowiska morskiego w polskiej części Morza Bałtyckiego.

INNE STATYSTYKI WYNIKAJĄCE Z BADANIA

ŹRÓDŁA: Badanie sfinansowano z programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” na Uniwersytecie Warszawskim w ramach projektu „Wartość ochrony ekosystemów morskich dla społeczeństwa – Ekonomiczna wycena oczyszczenia wraków na dnie Morza Bałtyckiego” zrealizowanego z konkursu „Nowe Idee 2A w Priorytetowym Obszarze Badawczym V”.